

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Матієвського Володимира Валерійовича
«Формування методологічної компетентності майбутніх фахівців з
комп'ютерної інженерії засобами технологій проблемно зорієнтованого
навчання», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

В умовах стрімкого технологічного прогресу та постійної трансформації ринку праці традиційні моделі навчання швидко втрачають свою ефективність, що висуває на перший план потребу у формуванні гнучкого, концептуального мислення майбутніх фахівців різного профілю. Вивчення проблем методологічної підготовки здобувачів вищої освіти дозволяє подолати розрив між теоретичними знаннями та мінливими практичними вимогами, оскільки саме методологічна компетентність озброює випускників інструментами для самостійного аналізу, системного розв'язання нестандартних завдань та адаптації до міждисциплінарних викликів. Без належного науково-методологічного підґрунтя неможливо забезпечити високу якість вищої освіти та конкурентоспроможність кадрів, які мають не просто володіти набором готових алгоритмів, а вміти критично осмислювати професійну діяльність, генерувати інноваційні ідеї та ефективно управляти складними процесами у своїй галузі. Зазначені позиції повною мірою стосуються питань формування методологічної компетентності майбутніх фахівців з комп'ютерної інженерії.

Рецензована дисертація демонструє чітку логіку викладу та виважену структуру, яка повністю підпорядкована реалізації поставленої мети. Матеріал дослідження розподілено між змістовним вступом, двома логічно послідовними розділами, фінальними висновками, вичерпним переліком використаних джерел та змістовними додатками.

У вступі дослідник аргументує доцільність розробки обраного напрямку, конкретизує об'єкт, предмет і ключову мету пошуку. Побудова основних розділів чітко відображає рух наукової думки: від комплексного теоретичного аналізу сутності понятійно-категорійного апарату дослідження до безпосередньої експериментальної апробації обґрунтованих педагогічних умов у практиці навчання.

У першому розділі автором представлено аналіз сукупності таких понять, як «методологія», «методологія наукової діяльності», «методологія практичної діяльності», «метод», «компетентність», «методологічна компетентність». За результатами дослідження наукових позицій учених щодо сутності методологічної компетентності фахівців різного профілю представлено висновок про те, фундаментом такої компетентності незмінно виступає система методологічних знань, умінь і навичок, яка слугує інструментом для розв'язання творчих, світоглядних, професійних та наукових завдань.

Варто відзначити правомірність звернення автора до таких дотичних до проблематики понять, як «методологічна культура» та «дослідницька компетентність», співвідношення між якими розглядається через призму філософського зв'язку між інструментальним умінням людини та її внутрішнім світоглядом.

Заслуговує на увагу логіка автора в окресленні передумов визначення сутності та структури методологічної компетентності майбутніх фахівців з комп'ютерної інженерії, а саме: репрезентація вимог ІТ-сфери до професійної підготовки конкурентоспроможних фахівців, виокремлення теоретико-методичних засад організації такої підготовки у ЗВО, аналіз положень Стандарту вищої освіти за спеціальністю 123 «Комп'ютерна інженерія» галузі знань 12 «Інформаційні технології», характеристика функцій методологічного складника професійної діяльності зазначених фахівців. Серед презентованих функцій доцільно акцентувати увагу на преадаптивній функції, що пов'язана із формуванням готовності інженера до роботи в умовах невизначеності та очікування нових технологічних стандартів. На основі зазначених передумов у

дисертації представлено визначення поняття «методологічна компетентність майбутніх фахівців з комп'ютерної інженерії» та відповідні структурні компоненти (мотиваційний, когнітивний, праксеологічно-технологічний, рефлексивний та комунікативний). Варто підкреслити правомірність акценту на праксеологічному вимірі, що пов'язано із необхідністю забезпечення таких параметрів діяльності фахівців ІТ-сфери, як оптимізація, доцільність, економічність.

З урахуванням специфіки професійної діяльності та підготовки фахівців з комп'ютерної інженерії розкрито сутнісні аспекти таких методологічних підходів, на яких ґрунтується наукова розвідка, як системний, діяльнісний, особистісно зорієнтований, компетентнісний та праксеологічний.

Вагоме місце у дисертації належить викладу концептуальних та методичних аспектів проблемно зорієнтованого навчання у вищій школі. Автор наводить наукові позиції щодо співвідношення традиційного для вітчизняної теорії та практики освіти проблемного навчання та варіантів проблемно зорієнтованого навчання у потрактуванні зарубіжних дослідників. Підкреслимо правомірність висновків щодо провідних принципів такого навчання: проблема як відправна точка навчання, студентоцентризований підхід та автономія, роль викладача як фасилітатора та наставника, групова робота та співпраця, інтеграція знань та міждисциплінарність, рефлексія та метакогніція.

Відповідно до завдань дослідження автором розроблено критеріально-рівневу базу, комплекс діагностичних методик. Серед достатньо традиційних методик, спрямованих на діагностику мотиваційної та пізнавальної сфери студентської молоді, відзначимо є методику, яка не так часто зустрічається в дисертаціях, а саме: опитувальник С.Баднера «Виявлення толерантності до невизначеності».

Другий розділ дисертації присвячено експериментальній перевірці ефективності запропонованих педагогічних умов формування методологічної компетентності майбутніх фахівців з комп'ютерної інженерії засобами технологій проблемно зорієнтованого навчання.

У дослідженні акцентовано увагу на значущості мотивації до формування методологічних знань та умінь майбутніх фахівців, яка зумовлює їхнє розуміння не як суто прагматичних позицій, а світоглядної основи для успішної майбутньої професійної діяльності. Вирішуючи реальні кейси, запозичені з практики провідних технологічних компаній, студент відчуває себе причетним до фахової спільноти. Це підкріплює соціальну мотивацію та прагнення до самореалізації, оскільки успішне розв'язання складної проблеми дає відчуття власної компетентності та інтелектуальної спроможності. Формуванню мотиваційного компонента сприяли такі форми роботи: мотиваційний тренінг «Керуй алгоритмом: мистецтво методологічного мислення в ІТ», інтерактивний воркшоп «Ринок праці очима першокурсника: де я зараз і де хочу бути», аналіз фрагментів виступів провідних експертів галузі на конференціях TED.

Заслугує на увагу детальне представлення різних типів завдань у межах конкретних освітніх компонентів, спрямованих на опанування студентами загальнонаукових методів пізнання, а також пакетів кейсів різного типу, завдань щодо проблематизації інженерної дійсності й т.п.

Загалом другий розділ характеризується послідовністю викладу матеріалу та демонструє прагнення автора поєднати теоретичні положення дослідження з їх практичною реалізацією в освітньому процесі.

Достатньо високо оцінюючи наукові результати дисертаційної роботи Матієвського Володимира Валерійовича вважаємо за доцільне висловити такі зауваження та побажання:

1. У підрозділі 1.1. дисертації представлено аналіз понятійно-категорійного поля дослідження, зокрема акцентовано увагу на таких дотичних до проблеми методологічної компетентності фахівців різного профілю поняттях, як методологічна культура, дослідницька компетентність. Разом з тим, окремі положення теоретичного аналізу зазначених понять набули б більшої вагомості за умови позначення подальшого їхнього використання для обґрунтування сутності

та структури поняття «методологічна компетентність майбутнього фахівця з комп'ютерної інженерії».

2. Підрозділ 1.3 дисертації присвячено викладу загальних положень проблемно зорієнтованого підходу у вищій школі. Однак, теоретико-методичні позиції щодо використання технологій проблемно зорієнтованого підходу саме у професійній підготовці майбутніх фахівців з комп'ютерної інженерії сконцентровано у підрозділу 2.1. при обґрунтуванні відповідних педагогічних умов. Вважаємо за доцільне частину цього матеріалу подати у тексті підрозділу 1.3 з метою підтвердження актуальності означеного підходу для професійної підготовки фахівців ІТ-сфери.

3. У межах проблемно зорієнтованого навчання суттєвою є роль викладача як фасилітатора та наставника. Було б доцільно представити методичний супровід підготовки викладачів до реалізації таких функцій та технологій проблемно зорієнтованого навчання в цілому з урахуванням наступності відповідних освітніх компонентів.

4. Текст роботи не дає вичерпної відповіді на запитання: як автору вдалося уникнути суб'єктивізму при оцінюванні самого *процесу* методологічного мислення студентів, коли кінцевий технічний результат (продукт) може бути задовільним, а сам метод його досягнення – недостатньо релевантним?

5. Окремі практичні матеріали другого розділу роботи, які є достатньо об'ємними, доцільно було подати у додатках дисертації.

Висловлені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи. Дисертаційна робота Матієвського Володимира Валерійовича «Формування методологічної компетентності майбутніх фахівців з комп'ютерної інженерії засобами технологій проблемно зорієнтованого навчання» є завершеним самостійним дослідженням актуальної проблеми, що має вагоме теоретичне та практичне значення. Дисертаційна робота відповідає вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України

№ 44 від 12.01.2022 р. «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її автор Матієвський Володимир Валерійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Рецензент:

доктор педагогічних наук, професор,

професор кафедри педагогіки

ДЗ «Луганський національний

університет імені Тараса Шевченка»

Світлана ШЕХАВЦОВА

Підпис *Шехавцова Світлана*
Засвідчую
Начальник відділу кадрів *Григорів Олександр*
ДЗ "Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка"

